

ORKUSTOFNUN

Umræðufundur um Blönduvirkjun hjá Lyonsklúbbi Blönduóss

Björn Jónasson

Greinargerð BjJ-80/02-A

Umræðufundur um Blönduvirkjun hjá Lyons bbi Blönduóss 80-02-26.

Föstudaginn 80-02-22 hafði Torfi Jónsson oddviti á Torfalæk samband við undirritaðan og spurðist fyrir um það hvort einhver aðili frá Orkustofnun gæti komið á fund Lyonsklúbbs Blönduóss 26.02. til þess að kynna þær rannsóknir sem gerðar hefðu verið undanfarin ár vegna Blönduvirkjunar, þar sem þetta mál væri mjög í deiglunni nú. Vísaði ég Torfa á yfirmann minn Hauk Tómasson, sem bað mig taka að mér þetta verk.

Þar sem til stóð að tveir menn frá ROD fáru að taka aurburðarsýni í Skagafirði og í Blöndu og Hvítá í Borgarfirði, þá var ákveðið að ég fári með Helga Gunnarssyni í þessa ferð og mætti á fundinn í leiðinni. Á fundinum kynnti ég hugmyndir um virkjun Blöndu, sögu rannsókna þar og helstu niðurstöður, þ.a.m. varðandi beit, mögulegar veðurfarsbreytingar o.fl. Síðast fór ég nokkrum orðum um hagkvæmni þeirra þriggja kosta sem nú er helst rætt um sem næstu virkjun, þ.e. Blönduvirkjun, Virkjun Jökulsár í Fljótsdal og Tangavirkjun. Sagði ég að samkvæmt upplýsingum frá miðju ári 1979 væri orkuverð svipað frá Blöndu og Fljótsdal, en nokkru hærra frá Tangavirkjun. Kostnaður við háspennulínur yrði sennilega minnstur við Blöndu. Þá létt ég í ljós þá persónulegu skoðun mína að tvö atriði ynnu gegn því að Blönduvirkjun yrði fyrir valinu sem næsta virkjun: Hið fyrra er að ekki er algjör eining viðkomandi hagsmunaaðila í kjördæminu (þ.e. í stórum dráttum, Upprekstrarfélög Auðkúlu- og Eyvindarstaðaheiðar og e.t.v. veiðifélög á vatnasviðinu). Síðara atriðið er krafan um frítt rafmagn (auk uppgræðslu), en slik krafa hefur ekki verið sett fram af hagsmunaaðilum í sambandi við aðra þá virkjunarkosti, sem helst koma til greina sem næsta virkjun í landskerfinu. Rafveitustjóri RARIK á Blönduósi, Sigurður Eymundsson, sem var á fundinum tók ákveðið undir þessa skoðun mína og sagði að þarna yrði um að ræða hættulegt fordæmi, sem gæti haft ófyrirsjánlegar afleiðingar, jafnvel afturverkandi t.d. á Suðurlandi. Hann minnti einnig á að yfirvöld vildu ekki lenda í öðru Laxármáli.

Síðan hófust umræður og fyrirspurnir, sem stóðu í nærri 2 stundir.

1980-03-15

Á fundinum voru um 30 manns og virtust flestir fylgjandi virkjuninni og spurningar gengu yfirleitt út á það að benda á jákvæð atriði við virkjunina í samanburði við aðra virkjunarkosti. Hér fara á eftir nokkur þeirra atriða sem komu fram í umræðunum:

1. Líffræðirannsóknir og áhrif virkjunar á veiði í vötnum og ám.
Svar: Veiði mun leggjast af í Prístiklu, Austara-Friðmundarvatni og Gilsvatni. Hafi sjögöngufiskur gengið upp Blöndu upp í heiðarkvíslar þá mun slikt útilokað eftir virkjun. Varðandi veiði í væntanlegu lóni þá mun ekki geta verið náttúrulegt klak í lóninu sjálfu, en gæti verið í ám sem renna í það t.d. Galtará og Haugakvísl. Minni flóð koma í Langadal eftir virkjun og voru flestir fundarmenn á þeirri skoðun að það ætti að bæta aðstæður fyrir lax þar, auk þess sem allur grófari framburður mun setjast til í lóninu.
2. Uppblástur vegna lónsins. Svar: Eini stóri uppblástursgeirinn á Auðkúluheiði nú er vestan Helgafells á leið norður væntanlegt lón mun stöðva þennan geira. Þegar lækkar í lóni síðari hluta vetrar mun ís liggja yfir botnseti. Fyrri hluta sumars verður í því nokkur raki, en síðari hluta sumars gæti orðið fok úr þurru botnsetinu þau árin sem lónið hefði ekki fyllt sig nógu snemma. Árlegt aurburðarmagn er áætlað ca 1-2 mm á ári yrir lónbotninn og myndi dreifast yfir a.m.k. 20 stærra svæði.
3. Möguleiki á að stífla fyrir Galtarárfloá og veita Galtará með skurði til Refsár. Svar: Alltof dýrt, - mörgum sinnum ódýrara að græða upp land í stað flóans.
4. Ágangur vegna íss í Langadal. Svar: Nú er mestur ágangur vegna íss í Langadal við flóð í Blöndu. Við virkjunina munu þessi flóð minnka mjög mikið. Vetrarrennsli verður þó meira og mun því krapmyndun í auðri ánni í Langadal verða meiri en nú, nema án grafi sig niður eða sé hjálpað til þess. Þessi ísmyndun mun sennilega ekki hafa nein áhrif í Langadal, en setjast í hrönn við Blönduós.
5. Áhrif lónsins á veðurfar og þokumyndun á heiðinni. Svar: Samkvæmt upplýsingum veðurfræðinga á Veðurstofunni mun lítil eða engin hætta á breytingu á veðurfari aða þokumyndun.

1980-03-15

6. Hætta á manntjóni ef stífla brestur Svar: Ef menn ímynda sér að stíflunni væri skyndilega kið t burtu og flóðbylgjan yrði ekki fyrir neinni hindrun í Blöndugili myndi hættuástand verða á einum bæ, Ártúnum. Hins vegar eru jarðstíflur þess eðlis, að þær geta ekki brostið snögglega heldur myndi vatnið rjúfa sér leið smám saman og flóðbylgjan því verða bæði minni og ekki eins skyndileg og í dæminu að ofan. Þá er ósennilegt að manntjón yrði við slíkan atburð.
7. Virkjunartilhögur í Blöndugili. Svar: Hefur verið áætlað lauslega; allt of dýrt.

Önnur atriði sem fram komu voru m.a.: Ríkisstjóður seldi Auðkúluheiði árið 1915 til Upprekstrarfélags Auðkúluheiðar fyrir lítið verð, en hélt eftir "fossum og nánum". Þetta þýðir að ríkissjóður hefur virkj-unarréttindi fyrir þessu landi og á rétt á efnistöku; á Auðkúluheiði.

Til þess að koma fjársafninu til byggða á auðveldan hátt eftir að Eldjárnsstaðaflá yrði lögð undir vatn þyrfti að purrka suðurhluta Heygarðaflóa, svo að safnið komist vestan við Gilsvatn og yfir á Heygarðaás, en þaðan er safnið rekið núna síðasta daginn fyrir réttir.

A fundinum var ekkert minnst á tekjur sveitarfélaganna eða mannskap til framkvæmdanna.

Í óformlegum viðræðum á fundarstað eftir að fundi lauk, kom fram hjá sumum forráðamönnum klúbbsins, sem eru í sveitarstjórnum og/eða sýslunefnd, að þeir stefni að því að hafa fund fljótlega með fulltrúum allra hagsmunaaðila. Sennilega yrði fyrsta skrefið það, að sýslunefnd A-Húnavatnssýslu kæmi saman og tæki ákvörðun um hvernig best yrði haldið á málinu.

Þá létu menn einnig í ljós það álit sitt að flestum, sem voru á móti Blönduvirkjun fyrir 3 árum, hafði verið talin trú um af forvígismönnum andstöðu gegn virkjuninni að rafmagnið yrði notað fyrir álverksmiðju í Eyjafirði. Nú þegar öllum er ljóst að virkjunin er af hagkvæmri stærð fyrir almennan innanlandsmarkað, hefur þessi andstaða mjög minnkað og

1980-03-15

---

aðeins örfáir menn vestar Blöndu eru enn á móti virkjuninni, en óljósara er með afstöðu manna austan Blöndu, sérstaklega viðhorf viðkomandi Skagfirðinga.

Á þennan fund höfðu fundarboðendur boðið fulltrúum frá öllum viðkomandi sveitastjórnum og ýmsum hagsmunu- og áhrifaaðilun í A-Húnnavatnssýslu, t.d. RARIK og Búnaðarsambandi A-Húnnavatnssýslu auk fulltrúa frá Skagaströnd, sem sérstaklega óskuðu eftir að mæta á fundinum, vegna þessa máls. Einn meðlima klúbbsins er Pálmi Jónsson landbúnaðarráðherra, en hann var ekki viðstaddir á fundinum.

Að lokum má geta þess að í þessum Lyonsklúbbi eru menn úr öllum stjórn-málaflokkum, sem virðast láta sig varða helstu hagsmunamál byggðarinnar. Félagsmenn eru aðallega frá Blönduósi og nágrenni, m.a. nokkrir land-eigendur í Upprekstrarfélagi Auðkúluheiðar.